

BELVÁROSI TANODA ALAPÍTVÁNY

1053 Budapest, Henszlmann I. u. 7. Fszt 1/a. | tel./fax: 789 8867 | www.btabp.hu | info@btabp.hu

„Nem a probléma érdekes, hanem az EMBER!” /FÁPI-PB-2675/2009/OBmB/KRB

Protokoll

A segítő pedagógia alkalmazása oktatási intézményben

Készítette:

Győrik Edit

Budapest, 2010. április 30.

Tartalom

Bevezetés - A problémás fiatalok egy őket megértő emberben tudnak megbízni

1. A segítő iskola többlet-tudása
2. A segítő pedagógia alkalmazásának szintjei az iskolában
3. Felkészülés – felkészítés a segítő pedagógia alkalmazására
 - 3.1. A kiképzés
 - 3.2. A minta gyakorlóhely
 - 3.3. A segítő pedagógia hálózata

Bevezetés

A problémás fiatalok egy őket megértő emberben tudnak megbízni

Biztos, hogy a problémás fiatalokkal való foglalkozásnak, segítségnek csak alternatívák bemutatásán alapuló, folyamatos szakmai, segítő-konzultatív rendszerű közös és állandóan megújuló útkeresés lehet a módja, és nem egységesített megoldási sablon. A viselkedészavarok kezelése olyan komplex beavatkozási mód, amely személyközpontú szellemben, a fiatal személyiségére, életvezetésére mint egészre reagálva, a probléma megjelenési helyén működik. A helyi megoldás, a fiatalokkal közvetlenül dogozó személyek fejlesztése, attitűd váltása a fenntarthatóság valódi kulcsa is. A hatékony gyakorlati megoldások sajátja, pont az egyéni bánásmód, a személyközpontú megközelítés, aminek lényege, hogy nem a problémára, hanem a személyre reagál, annak minden problémájával együtt. A problémás fiatalok egy őket megértő emberben tudnak megbízni. Ez a bizalom pedig az első lépés bármely irányú gondozásukban. Ezért hívjuk segítőnek azt a személyt, aki a problémás fiatalok esetében kulcsszemély, ő az aki kiépíti a bizalmat, a segítő kapcsolatot, s ennek alapján ő az, aki igénybe vesz, a fiatal köré szervez más szakembereket, a valódi, egyéni szükséglet feltérképezése után. Ezek a kulcsszemélyek lehetnek a pedagógusok. Ezért szándékozunk elsősorban iskolákkal és pedagógusokkal dolgozni, megkezdeni a munkát és hálózatba szervezni a célcsoporttal foglalkozó intézményeket, természetesen nem kizárva azokat a bármely érintett területről érkező intézményeket és szakembereket, akik a célcsoporttal dolgoznak. Nem új intézmények, szolgáltatások létrehozását szorgalmazzuk, hanem a meglévők belső fejlesztésén, módszertani változtatásán keresztül igyekszünk megoldásokat találni. Ezért szorgalmazzuk a segítő pedagógiai gondolkodásmód és módszertan alkalmazását, adaptálását.

Az iskola a problémás viselkedés észlelésének elsődleges helyszíne. A veszélyeztetett fiatalok kezeléséhez szükséges szaktudás és attitűdváltozás hiányterület, ám az iskolákban egyre több szélsőségesen magatartászavaros fiatal jelenik meg.

A segítő pedagógiát, melyet a Belvárosi Tanoda Alapítványi Gimnáziumban dolgoztunk ki, annak megalakulása – 1990 –óta alkalmazzuk eredményesen. Hisszük, hogy ez a módszer megfelelő felkészítés mellett részleteiben vagy egészében tanulható, alkalmazható, átvehető. A Belvárosi Tanoda Alapítvány működése során igen sok gyakorlati és elméleti tapasztalatot halmozott fel. Kialakult egy speciális tudás - pedagógia, segítő-oktató foglalkozás, esetkezelési gyakorlat -, mely alkalmazható deviáns, problémás, kezelhetetlennek tűnő fiatalok iskolai keretek közötti gondozásában-tanításában.

A segítő pedagógia olyan pedagógiai gondolkodás- és szemléletmód, mely nem a diák teljesítményét vagy felszíni viselkedését helyezi előtérbe, hanem személyét, emberi lényét, mint alakítható egészet kívánja megközelíteni, megérteni és megajándékozni a "gyógyulás", változás és fejlődés lehetőségével. E szemléletmódban a tanítás-tanulás folyamatát is a segítő munka részeként, mint a személyek közti kapcsolattartás és kölcsönhatások összességét értelmezzük.

Felvetődik a kérdés, hogy kiknek szól a segítő pedagógia, kiknek van rá szüksége? Kimunkálása egy olyan iskolához kötődik, ahol a közoktatásból kimaradt fiatalokkal foglalkozunk. Ugyanakkor valószínűsíthető, hogy ha ezek a fiatalok a kellő időben, az őket ellátó közoktatási intézményekben az őket tanító pedagógusoktól egyéni igényeiknek megfelelő bánásmódban részesülnek, és mind a tanulásban, mind a személyiségfejlődésben a saját problémáikra személyenkénti megfelelő segítséget kapnak, nem kerülnek ebbe a helyzetbe. A segítő pedagógia szemléletmódja, bizonyos elemei nemcsak a „már bajba jutott” diákokat ellátó speciális intézményeknek szól, hanem alkalmazható minden közoktatási intézményben, fiatalokkal foglalkozó programban.

Ebben a tanulmányban, a segítő pedagógia iskolai bevezetéséhez kínálunk olyan útmutatót, melyet ki, ki saját intézménye és /vagy saját tevékenysége kereteihez adaptálhat, használhat, gyűjthet ötleteket belőle.

1. A segítő iskola többlet-tudása

A segítő iskola azt jelenti, hogy a működés egységes segítő értékrendszere adja a mindennapi munka keretét.

„A Tanoda alapfilozófiája szerint segítő iskola: feladata, hogy a hozzá forduló, középiskolából kimaradt, súlyos problémákkal küszködő, kallódó fiatalok számára az életproblémáinak megoldásához, a középiskola elvégzéséhez és az érettségi vizsga letételéhez segítséget nyújtson. A segítséget egységes, összefüggő folyamatként értelmezzük, melynek része minden tevékenység, amelyet a fiatalokkal együtt végzünk.” ... Ennek eszközei: a sajátos iskolai légkör, az egész napos strukturált elfoglaltság a segítő párrendszer...”(www.beltanoda.hu)

A fenti idézet szépen összefoglalja a segítő iskola filozófiáját. Kiemelnénk az „összefüggő folyamat” szerepét. Ehhez ugyanis hozzátartozik, hogy a cél nem a fiatalok mindenáron való idomítása az iskolai rendszerhez, hanem az iskolai keretek rugalmassá

tétele a problémákhoz és azok megoldásához való alkalmazkodásban. Ez egységes segítő viszonyulást kíván a rendszer minden szereplőjétől. Ezt jelenti az iskola személyközpontúsága. Ez a segítő iskola.

A segítő iskola tevékenységének lényege, hogy a fiatalok számára velük közösen személyre szóló életesélyeket fogalmazzon meg, s őket olyan pszichés, fizikai és tudással felvértezett állapotba hozza, hogy esélyeikkel tudjanak élni, önállóan is.

E célt – eddigi tapasztalataink szerint – azzal, az egyénre minden értelemben figyelő – komplex – működési móddal lehet elérni, amely gondozás/ezetkezelés – képzés/tanulás – szabadidős tevékenység szervezés/bonyolítás egysége.

Ez a megközelítés természetesen egész napos és éves működést, a tanítás-tanulás – szabadidő – életvezetés egységes átgondolását, szervezését, támogatását, s hosszú időn át állandó személyzetet kíván meg. Az itt dolgozók elsődlegesen segítő személyek, akik a tanítás-tanulás folyamatot is ilyen módon fogják fel s végzik, a segítség a diák életének minden területére kiterjed,

Hogy milyen az az iskola, amely az eltérő háttérű, a közoktatásból kieső vagy abban nem működő fiatalokkal foglalkozik? Szerintünk:

- az esélyeket, lehetőségeket bővíti,
- az iskolai ismeretanyagot összeköti a fiatal saját élettapasztalataival,
- a fiatal egyéni szükségleteihez igazítja a nevelés-oktatás folyamatát,
- a fiatalok erősségeire épít,
- tiszteli a fiatal családját és kulturális háttérét,
- személyes, odafigyelő légkört biztosít,
- építi a fiatal és környezete kapcsolatát.

Az oktatási folyamat meghatározó jellemzője a személyközpontú tanulásszervezés, egyéni fejlesztés, mely lehetővé teszi, és felgyorsíthatja a sikeres felzárkózást, és a kívánt tanulmányi célok megvalósítását. A sikeres tanulásszervezési munka szükségszerű velejárója az oktatási és a segítő munka, egységben való kezelése, és a közösség, mint személyiségfejlesztő erő központba helyezése. Az oktatás/képzés központi célja ugyanakkor a kompetenciafejlesztés, a fiatalok képessé tétele az élethosszig tartó tanulásra és az elhelyezkedésre. A személyközpontú tanulásszervezés az oktatási intézmény típusától (gimnázium, szakiskola, szakközépiskola stb.) függetlenül megvalósítható. Lényege a tanuló képességeihez és tudásához igazított tanulási folyamat feltételeinek kialakítása, és annak közösen kidolgozott ütemterv (egyéni tanulási terv) alapján történő lebonyolítása.

2. A segítő pedagógia alkalmazásának szintjei az iskolában

A segítő pedagógia alkalmazása, bevezetése különböző szinteken történhet. Vannak olyan elemek, amik meghatározzák az egész iskola működését, filozófiáját, a munka kereteit, érvényesülnek minden, az iskolában lezajló folyamatban. Vannak olyan elemek, amik a személyenkénti gondozás területén játszanak fontos szerepet, s olyanok melyek az egyéni fejlesztéshez, a személyre szabott tanításhoz-tanuláshoz hozzájáruló elemek. Ezek a „szintek” a következő konkrét elemeket tartalmazzák:

A segítő iskola intézménye, működése:

- szemlélet, gondolkodásmód, légkör – a diáktámogatás
- felvételi
- alapszabályok
- tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, csoportos támogatási módok
- családdal, a szülőkkel való kapcsolattartás
- segítő munka keretei: a tanári közösség

A diákok egyéni gondozása:

- segítő pedagógus szerepkör
- a segítő párrendszer (a tanár – diák kapcsolat: segítő kapcsolat)
- a szerződéses rendszer
- egyéni fejlődési terv

A személyre szabott tanulás:

- egyénre szabott tanulási program,
- tanítás, tanórávezetés (kapcsolat, kompetencia, autonómia)
- életpálya tervezés (személyes karriertervezés)

A különböző szintek azt is jelzik, hogy a segítő pedagógia különféle kiterjedésben alkalmazható az iskolában, az oktató-nevelő munkában. Nyilván leghatékonyabb a teljes rendszer intézményi szintű alkalmazása, ehhez azonban vezetői és fenntartói elköteleződés, az iskolai alapidokumentumok átgondolása, átírása, a belső struktúra átgondolása és átdolgozása is szükséges.

Lehetséges olyan intézményi szintű bevezetés is, ahol egy segítő-pedagógus vagy mentor team alakul, akiknek feladata, hogy a nehezen kezelhető diákok támogatását végezzék függetlenül attól, mely osztályba jár a diák, s ezt a tantestület belső képzéseivel, egyéni támogatásával és a támogatási folyamatok koordinálásával, szakmai támogatásával valósítsák meg. Ilyen rendszerben dolgoznak az Integrált Pedagógiai Rendszerben résztvevő iskolák.

Lehetőség van arra is, hogy amennyiben az intézmény nem érdekelt a segítő pedagógia bevezetésére, az a pedagógus, aki ezen a módon kíván dolgozni, saját oktató-nevelő munkájában valósítsa meg a segítő pedagógia bizonyos elemeit: segítő kapcsolatot/kat kezdeményezzen terhelhetőségétől függően egy vagy több diákjával, egyéni fejlesztést, differenciálást valósítson meg a tanóráin, alkalmazza azokat a tanóra szervezési eljárásokat, melyek túllépnek a frontális és tananyagközpontú módszereken.

Elképzelhető az is, hogy az intézményen belül létrejön egy vagy több speciális osztály/csoport, melynek célja felzárkóztatás és/vagy reintegráció és ezekben a csoportokban valósul meg a segítő pedagógia módszertana.

3. Felkészülés – felkészítés a segítő pedagógia alkalmazására

Elképzelésünk alapgondolata, hogy a segítő - pedagógiát kizárólag gyakorlati tapasztalatokon alapuló, saját élményű tanulással érdemes elsajátítani. Ehhez szükséges legalább egy olyan intézmény működése - egyben a szakmai képzés központja -, ahol ez a pedagógiai gondolkodásmód és módszertan megvalósul. Az itt dolgozó segítő – pedagógusok pedig vállalják a kiképzést. Egy ilyen Konzultációs- és Képző központ és Gyakorló Intézmény szerepét láthatja el a Belvárosi Tanoda Alapítvány megfelelő működési feltételek esetén.

A későbbiekben – több a módszert alkalmazó intézmény esetén – létre lehet hozni egy olyan hálózatba szerveződő, képzőintézmény-rendszer működést – régiókként 1-1 gyakorlólé hely -, ahol problémás fiatalok komplex ellátása valósul meg intézmény tipustól/iskolatípustól függetlenül. Az itt dolgozók tereptanárként vállalják a képzések lebonyolítását, miközben kapcsolatban állnak más segítő intézményekkel. A hálózati rendszer koordinálást a Belvárosi Tanoda Alapítvány végzi.

3.1. A kiképzés

A képzés célja

Olyan segítő pedagógiai gondolkodás- és szemléletmód formálása, mely nem a diák teljesítményét vagy felszíni viselkedését helyezi előtérbe, hanem személyét, emberi lényét mint alakítható egészet kívánja megközelíteni, megérteni és megajándékozni a "gyógyulás", változás és fejlődés lehetőségével. E szemléletmódban a tanítás-tanulás folyamatát is a segítő munka részének mint a személyek közti kapcsolattartás és kölcsönhatások összességét értelmezzük.

A segítő – oktató szerepkörének, foglalkozásának, szakmai identitásának kialakítása. A személyiség e munkára való alkalmasságának fejlesztése. A képzési idő alatt a saját intézményben a segítő munka elkezdése. Az ehhez szükséges ismeretek megszerzése, azok alkalmazásának gyakorlása, és a segítő szerep elsajátítása.

A résztvevők

Elsősorban azok vehetnek részt ebben a képzési folyamatban, akik saját intézményükben vagy környezetükben segítő - pedagógusként szándékoznak dolgozni és lehetőségeikhez mérten ott csapat/munkacsoportot alakítani. Akik elkötelezettséget, felelősséget éreznek a környezetükben élő fiatalok sorsának, életútjának alakulásáért és fejleszteni kívánják személyiségüket és tudásukat a fiatalok minőségibb támogatásának és oktatásának érdekében.

Elsősorban pedagógusok, pedagógus hallgatók, szociális munkások és hallgatók, ifjúságsegítők, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, segítő foglalkozású szakemberek részvételét ajánljuk.

A képzés szemléletmódja - Saját élményű tanulás

A képzés saját élményekre, tapasztalatokra, a hozott tudásra épül, igazodik az egyéni igényekhez, elméleti és gyakorlati jellegű.

A képzés helyszíne, időtartama és konkrét tartalma mindig az egyedi igényekhez és helyzethez igazodik, egyéni szerződés alapján, de maximum 15 fős csoportban történik.

A tanuló-csoport a képzés vezetővel közösen tervezi meg a munkát, s arra személyenkénti szerződést köt.

A csoport tagjai egyéni fejlesztésben is részesülnek. Személyre szabott feladatokat végeznek el, melyeket a csoport közös feldolgozással, esetmegbeszéléssel kontrollál. Nagy hangsúly van az egymástól való tanuláson, az élményfeldolgozáson, az egyéni tapasztalatok közös elemzésén, a szakirodalom közös értelmezésén.

Az egyéni tevékenység mellett a tanuló csoport terepe a stábben való munka tanulásának, az együttműködési készség fejlesztésének. A csoport szupervíziós feladatot lát el.

A programot a gyakorlóhely munkatársai vezetik:

- Biztosítják, hogy a tanuló csoport minden tagja „segítő párt” kapjon. Így saját élményű tanulással sajátítható el a pármunka, vagyis az esetkezelés.
- A képzés fontos része az önálló segítő munka megkezdése a saját intézményben rendszeres kontrollal.
- Igény esetén megszervezik a rokon intézményekbe történő látogatásokat és egyes témákban meghívott előadókat is kérnek fel. Más, egy-egy adott problémára szakosodott segítő intézmények látogatásának célja a szakmai látókör, tapasztalat és kapcsolatrendszer fejlődése, szélesítése; minél több megközelítési és beavatkozási módszer megismerése.

A képzés menete

A képzés konkrét menetét egyéni elvárások alapján kötött szerződés határozza meg, melynek tartalmaznia szükséges a következő elemeket:

Első szint - Tájékozódás, alapismeretek megszerzése

A tanuló csoport megismeri a gyakorlóhely komplex tevékenységét (hospitálás), és más, egy-egy problémára szakosodott segítő intézmények munkáját (intézménylátogatások).

A hospitálások és az intézménylátogatások kiscsoportokban történnek, miközben csoportfoglalkozáson beszélnek meg, elemzik a szerzett benyomásokat, tapasztalatokat. A hospitálások ill. intézménylátogatások konkrét szempontrendszer alapján történnek.

A cél a látogatások esetében az alkalmazott módszerek, a gondolkodásmód - a segítség mint légkör és a komplex, a teljes szocializációt érintő esetkezelés - megismerése, megértése saját élmények, tapasztalatok útján. E hospitálásokkal párhuzamosan a csoportfoglalkozásokon történik a terepeken szerzett tapasztalatok, élmények feldolgozása, értelmezése, valamint a felmerülő problémákhoz vagy alkalmazott módszerekhez kapcsolódó szakirodalom közös feldolgozása. Ebben az időszakban az elméleti tananyag

elsősorban a deviancia értelmezése és fajtái, valamint a segítő módszerek, megközelítések, jellegzetes szakmai szemléletmódok témaköreiből épül fel.

A csoportfoglalkozások fontos témája még ebben az időszakban a kliensekkel vagy szakemberekkel történő találkozások, beszélgetések, vagy a tapasztalt helyzetek kapcsán felmerülő saját érzelmek, indulatok, bizonytalanságok megbeszélése; a szakmai szemléletmód, az önismeret és a személyiség fejlesztése. Ehhez szükség esetén személyiségfejlesztő csoportjátékok alkalmazása, a csoportfoglalkozáson túl egyéni beszélgetés a segítő párral és a csoportvezetők részéről nagyon sok esetismertetés indokolt.

Második szint - ismeretek adaptálása

A tanuló csoport tagjai saját terepükön - munkahelyükön vagy informális környezetükben - konkrét esetkezelő munkába kezdenek egy általuk kiválasztott klienssel.

A képző csoport stábbá alakul és biztosítja az esetkezelő munka szupervízióját. A csoportfoglalkozások legfontosabb témája az egyes esetvezetések közös elemzése, valamint a beavatkozási módok, alkalmazott megközelítések együttgondolkodás útján történő, közös kialakítása. Ezzel egyidejűleg a segítő személy munkájának és érzelmeinek kontrollása, karbantartása. Itt a legfontosabb cél az elsajátított szakmai ismeretek egyéni adaptálása, alkalmazása. Az esetvezetéssel és elemzéssel párhuzamosan történik az eset dokumentálás tanulása. A munka lezárultával pedig az esettanulmány elkészítése.

Ebben az időszakban az elméleti képzés elsődlegesen a deviancia - elméletek, - értelmezések, pszichológiai alap- ill. speciális ismereteket és szociológiai, szociálpszichológiai ismereteket érint előadások és közös szakirodalom - feldolgozás formájában. (Az elméleti foglalkozások egy részét- megadott szakirodalomból felkészülve - maguk a hallgatók tartják.) Az elméleti ismeretek mélyítésének fontos célja a deviancia-probléma alapos megértése és e tudás élővé tétele az esetkezelés által.

A személyiségfejlesztés ebben az időszakban a gyakorlati munka végzése(esetkezelés) és az elméleti tudás mélyítése útján valósul meg. Az esetkezelés kapcsán a segítő saját személyiségének, lehetőségeinek, határainak és tudásának átgondolására kényszerül. Ugyanakkor formálódik a szakmai tudás bővítésének igénye, mert a deviáns fiatalokkal végzett munka során gyorsan kiderül, hogy csak nyitott, széles látókörű, önmagában biztos, kiegyensúlyozott és nagy szakmai tudással rendelkező személyként szolgálhat igazi - életképes - mintául, s csak így képes valóban segítőként részt venni a bajba jutott kliens életében.

Ebben az időszakban fontos , hogy a hallgatók a lehetőségekhez mérten látogassák a szakmai konferenciákat vagy szakmai műhelyek rendezvényeit.

Harmadik szint - önálló segítő munka

A hallgató saját terepén (munkahelyén vagy informális környezetében) segítő pármunkát végez, esetleg stáb szervezésébe kezd.

Segítő munkája jelentheti több eset egyidejű vállalását vagy az érintettek számára csoportos foglalkozások, együttlétek megszervezését és vezetését. Ezen túl a segítő magatartás és gondolkodásmód megjelenik pedagógiai munkájában is.

A hallgatóknak önálló segítő munkájuk során sok konfliktusuk lesz saját terepeiken. Előfordulhat, hogy ez az új mentalitás ellenérzéseket vált ki munkahelyükön, környezetükben. Maguk azonban szövetségeseket keresnek a segítő munka végzéséhez.

A legfontosabb feladat és cél ebben az időszakban, hogy az eddig elsajátított ismeretek és képességek birtokában megtanulják beilleszteni a segítő munkát saját intézményükbe. Elfogadtatni önmagukat és szövetségeseiket találva létrehozni saját intézményükben a segítő stábot, mely a képzésről leválva biztosítja a további kontrollt. Ehhez feltétlenül szükséges a saját és intézményük határainak, esetleges korlátainak pontos felmérése és figyelembe vétele.

A csoportfoglalkozások esetmegbeszélő részének témája ebben az időszakban a felmerülő összes konfliktus, nehézség közös elemzése, a megfelelő lépések, lehetséges munkamódok közös tervezése. Ez jelenti egyrészt a továbbra is folyamatos esetelemzést, másrészt saját munkahelyén a segítő munka megfelelő elhelyezésének kérdését. Az képzés végére ennek a folyamatnak le kell zárulnia, ki kell alakuljon a hallgató jövőbeli munkájának módja, formája és keretei saját munkahelyén.

Az elméleti képzés ebben az időszakban ezt a folyamatot támogatja. Olyan látszólag egyszerű fogalmak tisztázására, megértésére és valós megélésére törekszik, melyek feltétlenül szükségesek a segítő munka ill. magatartás hosszútávú fenntartásához . Pontos és élményszerű megértésük biztosítja, hogy a segítő személyisége ne károsodjon és mindig képes legyen betartani saját határait, alkalmazkodni tudjon reális lehetőségeihez.

A kiképzett szakemberek hosszútávú lehetőségei saját intézményükben

- A végzett pedagógus saját intézményében egy diák ügyében kezdeményezi egy "esetelemző csoport" összehívását. Ebben a csoportmunkában részt kell vennie a fiatal nevelőkörnyezetében lévő összes felnőttnek. Az esetelemző csoport döntése alapján a beavatkozás első lépcsőfoka lehet az hogy az érintett fiatal megmarad addigi környezetében és egy segítő párt választ e csoport tagjai közül. Ez a választás csak a kölcsönös szimpátián alapulhat. A segítő pár az a személy, akit az érintett

fiatal a bizalmába fogad. Az együttműködés célja, hogy az érintett fiatal egészséges személyiségfejlődését segítse. Formája kötetlen, de az arra ráfordított időmennyiség minimum heti kétszer egy óra. Fontos, hogy közös munkájukat a nevelőtestület ill. az intézmény munkatársai együttműködésükkel támogassák. Az esetelemző csoport addig működik amíg a gondozási folyamat, a segítő kapcsolat lezárul.

- Munkacsoport létrehozása az intézményen belül, mely a nehezen kezelhető tanulókkal foglalkozik. A munkacsoport azért szerveződik, mert az adott iskolában nagyszámú kezelhetetlen, problémás diák jár és az iskola fejleszteni szándékozik a velük való oktató-nevelő munkát. A beavatkozásnak ezen a szintjén egy folyamatosan működő munkacsoport vállalja az érintett fiatalok kezelését. Kidolgozza saját munkamódját. Minden kezelt fiatal esetében egyéni megoldási stratégiát, reszocializációs tervet készít. Esetmegbeszélő csoportként működik. A munkacsoport működése során a segítők-segítettek átlagos aránya: maximum 1:5.

E munkacsoport tagjai lehetnek az adott intézményen belül azok, akik:

- e munkára önként vállalkoznak;
- érzelmileg elkötelezettek a segítő munka irányában;
- a munka megkezdése előtt vagy avval párhuzamosan speciális kiképzésben vesznek részt.

Ez a munkacsoport felelős:

- az érintett fiatalokra vonatkozó beavatkozási tervek elkészítéséért, végrehajtásáért, értékeléséért;
- az érintett fiatal gondozásáért, amelynek tartalmát és formáját egy, a segítő-pedagógus a gondozott közötti írásos szerződés szabályozza;
- az érintett fiatal és nevelőkörnyezete közötti kapcsolattartás módjainak alakulásáért;
- saját működésének szakszerűségéért.

3.2. A minta gyakorlólé hely

A terepgyakorlat, hospitálás szemléletmódja

A gyakorlólé hely olyan iskola, amely nehezen kezelhető fiatalok komplex gondozását és középiskolai oktatását végzi. Itt történnek a hospitálások, és a csoportfoglalkozások, melyek célja az intézményben alkalmazott módszerek, a gondolkodásmód - a segítség mint légkör és a komplex, a teljes szocializációt érintő esetkezelés - megismerése, megértése saját

élmények, tapasztalatok útján. Sor kerül konkrét esetekkel, beavatkozási módokkal való találkozásra, majd a csoportfoglalkozásokon történik a tapasztalatok, élmények feldolgozása, értelmezése, valamint a felmerülő problémákhoz vagy alkalmazott módszerekhez kapcsolódó szakirodalom közös feldolgozása. A foglalkozások fontos témája még a "kliensekkel" (diákok) vagy szakemberekkel történő találkozások, beszélgetések, vagy a tapasztalt helyzetek kapcsán felmerülő saját érzelmek, indulatok, bizonytalanságok megbeszélése; a szakmai szemléletmód, az önismeret és a személyiség fejlesztése. A hallgatókat a képzés folyamatában mentorok segítik.

A gyakorlat menete és módszerei

Minden gyakornoknak van egy mentora, akivel rendszeresen találkozik. Emellett az összes résztvevő rendszeresen vesz részt csoportos beszélgetéseken is a mentorok vezetésével. Ezek a beszélgetések segítenek a gyakorlólhely működésének alapos megismerésében, a tapasztalatok, kérdések, problémák feldolgozásában.

A mentor a tanulási folyamat során segítőként tevékenykedik. A képzés során munkája, az résztvevők egyéni támogatása a segítő magatartást és foglalkozást mintázza.

A résztvevők tevékenységei

Hospitálás, csoportfoglalkozás, segítő munka, műhelymunka, egyéni beszélgetés a mentorral.

A hallgatók részt vesznek az iskola életében, annak minden eseményében. Megfigyelik az ott folyó munka minden fázisát.

A tevékenységek lehetséges megközelítési módjai:

- egy tanár egész napját végigköveti, vele folyamatosan konzultálva;
- egy diák egy napját végigköveti, vele, amikor lehet beszélgetve;
- a saját tantárgyának összes óráját végigköveti a nap során;
- maga választja a tevékenységet, amiket a nap során követ;
- néhány stábon folyamatosan részt vesz;

A résztvevő a munkatársakkal folyamatosan konzultál, a mentorral pedig hetente találkozik, és megbeszéli az eseményeket, tapasztalatokat, kérdéseket.

Csoportfoglalkozás

Tartalma és célja kettős. A foglalkozás első részében tematikus előadások és beszélgetések során a hallgatók megismerik a gyakorlólhely teljes működését. E

foglalkozások a mentorok vezetésével, a gyakorlóléhely munkatársainak bevonásával zajlanak. A foglalkozás második részében a résztvevők beszélgetések során a mentorok vezetésével feldolgozzák a hospitálásokon és saját munkájuk során szerzett tapasztalataikat.

3.3. A segítő pedagógia hálózata

A segítő pedagógiára kiképzett és azt alkalmazó intézmények és személyek folyamatos fejlődésük, fejlesztésük érdekében csatlakozhatnak a Belvárosi Tanoda Alapítvány által vezetett „Fiatalok Hálózat” Kölcsönös Konzultációs rendszeréhez.

A Belvárosi Tanoda Alapítvány 2005-07 között veszélyeztetett fiatalok számára kezelési hálózatot kísérletezett ki. 2007-08 között országosan összegyűjtöttük a hátrányos helyzetű fiatalokkal végzett jó gyakorlatokat. 20 középiskola vezetőjével interjút készítettünk, az intézményeket hálózati találkozóra hívtuk; a résztvevők az alábbi szükségleteket állapították meg:

- nő az olyan hátrányos helyzetű tanulók száma, akik tanulási, magatartási, beilleszkedési problémákkal küzdenek; gondot jelent kezelésük, módszertan, ötletek, a gyakorlat hiánya miatt;
- a tanárok és az iskolák szakmailag magukra maradtak;
- innovatív megoldásokra lenne szükség;
- a képzésből hiányzik az egyéni bánásmódra való felkészítés,
- a továbbképzések anyaga nem megy át alkalmazásba.

Nincs a lemorzsolódók reintegrációjával foglalkozó kezdeményezéseket összefogó, sem a területen dolgozó szakembereket rendszerbe szervező központ. E feladat ellátását vállalta Alapítványunk a Fiatalok Hálózat létrehozásával.

A Fiatalok Hálózat olyan iskolák és személyek közötti együttműködést fog össze, melyek alkalmazzák a segítő pedagógia rendszerét vagy elemeit és elkötelezettek a nehezen kezelhető, problémás diákok oktatásában-gondozásában.

Kölcsönös-, konzultációs rendszert működtet, mely fejleszti a pedagógusok és szociális szakemberek hozzáértését a kevesebb lehetőséggel rendelkező fiatalok tanítása és gondozása tekintetében, alternatív megoldásokat kínál a célcsoport elérésére, gondozására s képzésére. Tudásmegosztást, tudásfrissítést, folyamatos kapcsolattartást, információ

cserét, szakmai konzultációt és praktikus együttműködést szervez és valósít meg tagjai között.

Munkacsoportokat hoz létre azokban a témákban, melyeket a hálózati tagok javasolnak. Hospitálási adatlapot tesz közzé weblapján, melyen a tagok mutathatják be azt, hogy intézményükben mit érdemes megnézni. A tagokat emailben és a weblapon folyamatosan tájékoztatja a pályázati lehetőségekről és szakmai eseményekről rendezvényekről.

Műhelytalálkozókat, módszertani napokat szervez és rendez a tagok iskoláiban. Minden találkozó a vendéglátó intézmény bemutatkozásán túl egy olyan kiválasztott témára épül, mely a vendéglátó erőssége.

Régiókként bázis intézmények kialakításán fáradozik, melyek gyakorlólóhelyként is működhetnek.

Naprakészen működteti a Hálózat weblapját (www.youthopportunity.eu), melyen létrehozta a Módszer –Tár szekciót, ahol elhelyezzük és folyamatos frissítjük a célcsoport gondozásával-oktatásával kapcsolatos módszertani tanulmányokat, tananyagokat, szakirodalmat és hasznos linkeket.